

Afganistan

Afganistan’a Özgü Aylık Menşe Ülke Bilgisi (MÜB) Güncellemesi

Komşu Ülkelerdeki Afganların Durumu

Mayıs 2025

İçindekiler

Afganistan’da Genel Güvenlik Durumu Değerlendirmesi ve İnsan Hakları Sorunları.....	2
Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar	2
Devlet Kurumları	3
Sivil Toplum Kuruluşları.....	5
Medya	6
Araştırma Kurumları.....	7
Komşu Ülkelerdeki Afganların Durumu, Sınır Ötesi Hareketler ve Gelişmeler	12
Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar	12
Medya	12

Afganistan’da Genel Güvenlik Durumu Değerlendirmesi ve İnsan Hakları Sorunları

Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar

- **Birleşmiş Milletler Küresel İletişim Birimi (UNDGS), *Afganistan’da fon kesintileri, “yaşamların son bulması ve doyusya yaşanmaması” anlamına geliyor, 14 Mayıs 2025:***

<https://news.un.org/en/story/2025/05/1163266>

Afganistan’ın Bamyan vilayetinde, merkezden uzak bir köy kliniğinde, bir grup genç üreme sağlığına ilişkin hayat kurtarıcı bilgiler verilmiş, genç kızlar kendilerine menstrüel hijyen ürünleri kiti verilmesi karşısında heyecan duymuştur. Kliniğe, anne sağlığı hizmeti alabilmek için saatlerce yürümesi gerekmiş, bir kısmına yenidoğan bebekleri eşlik eden ve bir kısmı ise hamileliğinin son aylarında olan pek çok kadın gelmiştir.

Amerika Birleşik Devletleri, geçtiğimiz günlerde Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) için yaklaşık 330 milyon Dolarlık fon kesintisi uygulayacağını duyurmuştur. İdareden Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı Andrew Saberton’a göre bu kesintinin 12 milyon Doları, UNFPA’nın Afganistan’daki faaliyetlerini doğrudan etkileyecektir. Söz konusu fonun büyük kısmının, halihazırda dünyanın en yüksek anne ölümü oranlarından birinin gözlemlendiği Afganistan için son derece büyük önem taşıyan aile sağlığı ve mobil bakım hizmetleri için kullanılması amaçlanmaktaydı. Fon ayrıca, ciddi düzeyde ihtiyaç duyulan psikososyal desteğin sağlanmasında da kullanılacaktı.

- **Birleşmiş Milletler Afganistan’a Yardım Misyonu (UNAMA), *Afganistan’da İnsan Hakları Durumu Üzerine Güncelleme (Ocak - Mart 2025), 1 Mayıs 2025:***

https://unama.unmissions.org/sites/default/files/unama_update_on_human_rights_in_afghanistan_january-march_2025.pdf

Birleşmiş Milletler Afganistan’a Yardım Misyonu (UNAMA), Afganistan’daki insan hakları durumunu ele alan ve Ocak – Mart 2025 aralığını kapsayan güncellemesinde, Ahlaksızlığın Önlenmesi ve Faziletin Teşviki müfettişlerinin sağlık kliniklerine, dükkanlara, marketlere, devlet dairelerine ve taksi şoförlerine, mahrem eşliğinde olmayan kadınlara hizmet vermemeleri yönünde talimat verdiği ve kadınların Gazne, Herat, Bedahşan, Kandehar, Ferah ve diğer konumlarda diğer kamusal alanlara erişimini, koruma gerekçeleriyle engellediği yönünde raporlar almaya devam etmiştir. Fiili yetkililer ayrıca, kadınların çalışma hakkına erişimlerini engellemeye devam etmektedir. Bu engeller arasında, daha önceki bir emir doğrultusunda güzellik salonu açmaları ve medya sektöründe çalışmak da yer almaktadır. Fiili yetkililerin, şiddeti ve zorla evlendirmeleri engellemek için müdahalede bulunduğu olaylar da raporlama döneminde kaydedilmiştir. Ancak UNAMA, kadınlara ve kız çocuklarına karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet olayları da belgelemiştir. Bu olaylar arasında fiili yetkililerin bir zorla evlendirmeyi uygulamaya koyma girişimi ve bir mağduru, eşinden şiddet gördüğü evlilikte kalmaya ikna etmesi yer almaktadır. Uluslararası Ceza Mahkemesi Savcısının, toplumsal cinsiyete dayalı zulüm insanlık suçu işledikleri gerekçesiyle Taliban yetkilileri için Roma Statüsü doğrultusunda tutuklama kararı çıkarmasına karşılık olarak 19 Şubat 2025 tarihinde, Afganistan fiili makamları Sözcüsü, bir açıklama yayınlayarak “Afganistan İslam Emirliği’nin Roma Statüsü uyarınca hiçbir yasal yükümlülüğü tanımadığını ve önceki yönetimin Statüye katılımını yasal geçerlilikten yoksun kabul ettiğini,” duyurmuştur.

1 Ocak – 31 Mart 2025 tarihleri arasında, aralarında çocukların da bulunduğu siviller, Belh, Pul-i Humri, Tahar, Kunduz ve Kabil’de fiili güvenlik personelinin hedef alan saldırılarda zarar görmüştür. Saldırıların bir kısmı Irak-Şam İslam Devleti – Horasan Vilayeti (İŞİD – Horasan Vilayeti), Afganistan Özgürlük

Cephesi (AFF) ve diğer silahlı gruplar tarafından üstlenilmiştir. UNAMA, patlayıcı savaş kalıntılarının 42 kayba yol açtığını, kurbanların çoğunluğunu çocukların oluşturduğunu kaydetmiştir.

Fiili yetkililer, yargı yoluyla kamusal alanlarda bedensel ceza uygulamaya haftalık olarak devam etmiştir. Bazen kalabalık gruplar önünde infaz edilen bu cezalar, eşcinsel ilişkide bulunma ya da evlilik dışı ilişki, zina, "oğlancılık" ve evden kaçma gibi çeşitli nedenlerle verilmiştir. 1 Ocak – 31 Mart aralığında, UNAMA İnsan Hakları, en az 180 kişinin (142 erkek, 35 kadın ve üç kız çocuğu) bedensel cezalandırmaya maruz bırakıldığını belgelemiştir. Raporlama döneminde, UNAMA İnsan Hakları, en az 23 keyfi tutuklama ve gözaltı vakası, eski hükümet çalışanlarının ve ANDSF mensuplarının işkence ve kötü muameleye maruz bırakıldığı en az beş vaka, ek olarak eski ANDSF mensuplarının öldürüldüğü en az altı cinayet belgelemiştir. Bu tutuklamaların bir kısmı Pencşir ve Kabil'de, kişilerin Ulusal Direniş Cephesi'yle bağlantılı olduğu doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

17 Ocak – 3 Şubat 2025 tarihleri arasında, Bedahşan vilayetinde, İsmaili topluluğunun en az 50 üyesi, fiili Ahlaksızlığın Önlenmesi ve Faziletin Teşviki Bakanlığı müfettişlerinin de aralarında bulunduğu yetkililer tarafından Sünni inancına geçmeye zorlanmıştır. Adamlar, dini konularda sorgulanmak üzere gece saatlerinde evlerinden alınmışlardır. Din değiştirmeyi reddedenler fiziksel saldırılara, baskıya ve ölüm tehditlerine maruz bırakılmıştır. Ek olarak, fiili yetkililer, İsmaililerin yaşadığı bölgelerde medreseler açmış ve İsmaili çocukların Sünni inanç doğrultusunda eğitim verilen okullara kaydolmasını zorunlu kılmıştır. Fiili Ahlaksızlığın Önlenmesi ve Faziletin Teşviki Bakanlığı müfettişleri, Ahlaksızlığın Önlenmesi ve Faziletin Teşviki Kanunu'nu uygulamaya devam etmişlerdir. 1 – 29 Mart 2025 tarihleri arasında, camilerde cemaat halinde namaz kılınmasını ve Ramazan ayıyla ilgili diğer kuralların uygulanmasını sağlamak amacıyla bölgesel önlemler alınmıştır. Bu önlemler arasında, fiili Ahlaksızlığın Önlenmesi ve Faziletin Teşviki Bakanlığı müfettişlerinin halka gece (Teravi) namazını camide kılmayı hatırlatması ve iş yerlerine namaz saatlerinde kapanma talimatı vermesi yer almaktadır. Namaz saatlerinde hala açık olan iş yerlerine kapanma talimatının yinelenildiği durumlar olmuştur. Fiili Ahlaksızlığın Önlenmesi ve Faziletin Teşviki Bakanlığı müfettişleri, yerel dini liderlere, namazlara katılmayanları tespit etmeleri yönünde talimat vermiştir. Bazı kişiler, namazlara camilerde katılmadıkları gerekçesiyle (bilindiği kadarıyla Ferah, Helمند, Zabul ve Samangan vilayetleri) fiili Ahlaksızlığın Önlenmesi ve Faziletin Teşviki Bakanlığı müfettişleri tarafından gözaltına alınmış ya da kötü muameleye maruz bırakılmıştır. Diğer yandan, Badgis ve Herat vilayetlerinde, kadınların bazı camilerde Teravi namazlarına katılması engellenmiş ve evde namaz kılmaları talimatı verilmiştir.

Devlet Kurumları

- **Alman Federal Göç ve Mülteciler Dairesi (BAMF), İltica ve Göç Bilgi Merkezi Bilgilendirme Notları, 19 Mayıs 2025:**

https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/Behoerde/Informationszentrum/BriefingNotes/2025/briefingnotes-kw21-2025.pdf?__blob=publicationFile&v=3

Derah ilçesindeki (Pencşir vilayeti) bir askeri üste, 15 Mayıs 2025 tarihinde yaşanan bir patlamada 17 kişinin hayatını kaybetmesinin ardından Taliban, üssün yakınındaki Tankhoy köyünde, saldırıya destekte bulunmakla suçladığı en az 20 kişiyi tutuklamıştır. Saldırının sorumluluğunu, Ulusal Direniş Cephesi (NRF) üstlenmiştir.

Taliban idaresindeki Ahlaksızlığın Önlenmesi ve Faziletin Teşviki Bakanlığı, sosyal medyanın "uygunsuz" kullanımına karşı yasal yaptırım uygulanacağı uyarısında bulunmuş, kullanıcı faaliyetlerinin takip edildiğini belirtmiştir. Uyarının ardından, sosyal medyayı aktif olarak kullanan birden fazla kişi, "yasa dışı" çevrimiçi faaliyetlerde bulunma suçlamasıyla tutuklanmıştır. Bir adam, TikTok canlı yayınları sırasında kadınlarla konuştuğu için tutuklanmıştır. Taliban tarafından zorla çekildiği

düşünülen bir itiraf videosunda, kadınlarla bir daha konuşmayacağına yemin ettiği, Afganistan ve yurt dışındaki kadınlara canlı yayınlarına katılmamasını söylediği görülmektedir.

Taliban, ABD'nin fon kesintilerine karşılık olarak kamu sektöründe kadro azaltma girişimlerinin bir parçası olarak, Host ve Paktiya vilayetlerinde 200'den fazla profesörü ve üniversite çalışanını görevden almıştır. Herat, Ferah, Badhis, Gur ve Nimruz vilayetlerindeki üniversitelerde de benzer görevden almalar planlamaktadır. Logar vilayetinde, Taliban güvenlik kuvvetlerinin 1,080 üyesinin görevden alındığı söylenmektedir. Kaynaklar, görevden alınacak kişilerin bilinçli bir şekilde seçildiğini, Taliban'ın lider kadrosuyla yakın kişiler işlerini ellerinde tutarken arkasında siyasi destek olmayan ya da eski hükümet için çalışmış kişilerin orantısız biçimde etkilendiğini iddia etmektedir. Bazı devlet memurları, işten çıkarmaların idari reform kisvesi altında özellikle kadınları ve eski Cumhuriyet dönemi personeli etkilediğini belirtmiştir.

Taliban istihbarat ajanları, Helمند vilayetinde bir din alimini, rejimin kız çocuklarının eğitime getirdiği yasağı eleştirmesi nedeniyle tutuklamıştır. 17 Nisan 2025 tarihli bir rapora göre Taliban, son iki gün içinde, dört vilayette üç kadın dahil en az 18 kişiyi halkın önünde kırbaçlamıştır. Taliban, Kandehar vilayetinde, geleneksel Shalimar festivali sırasında video ve fotoğraf çekimini yasaklamıştır.

- **Alman Federal Göç ve Mülteciler Dairesi (BAMF), İltica ve Göç Bilgi Merkezi Bilgilendirme Notları, 12 Mayıs 2025:**

https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/Behoerde/Informationszentrum/BriefingNotes/2025/briefingnotes-kw20-2025.pdf?__blob=publicationFile&v=2

Taliban, kamu hizmeti kadrolarında kesintilere devam ederken birden fazla bakanlıktan kaynaklar, kadınların ve eski cumhuriyet çalışanlarının kovulma ihtimalinin daha yüksek olduğunu belirtmiştir.

11 Mayıs 2025 tarihinde basında yer alan haberlere göre Taliban, geniş kapsamlı ve nedeni henüz açıklanmayan bir hamleyle Kabil, Herat ve Bamyan'da hem kadın hem erkek yüzlerce üniversite profesörünü kovmuştur. Taliban, son üç yıl içerisinde yüzlerce kitabın yasaklanarak Afganistan çapında kütüphaneler ve kitapçılardan kaldırıldığını doğrulamıştır. Taliban Enformasyon ve Kültür Bakanlığı telif müdürü Abdulhaq Emad, söz konusu kitapların içeriklerinin şeriatla ya da Taliban'ın ideolojik prensipleriyle uyuşmadığını belirtmiştir.

6 Mayıs 2025 tarihinde basında yer alan haberlere göre Taliban ahlak polisi, doğu Nengrehar vilayetindeki bir düğünde, müzik çaldıkları gerekçesiyle damadın da aralarında olduğu yedi kişiyi gözaltına almıştır. Enstrümanların kullanılamaz hale getirildiği ve gözaltına alınanların, bir daha müzik çalmamaları koşuluyla bir gün sonra serbest bırakıldığı belirtilmiştir. Taliban hükümeti, Pencşir vilayetinde yerel basın, canlı varlıkların görsellerini kullanmasını yasaklamıştır. Bu yasak, mevcut olarak ülkenin 15 vilayetinde (Kandehar, Tahar, Badgis, Helمند, Nengrehar, Nuristan, Ferah, Nimruz, Bedahşan, Baglan, Cüzcan, Zabul, Pervan, Kunduz, Bamyan ve Deykundi) geçerlidir.

Raporlara göre Deykundi'nin iki farklı konumunda yaklaşık 50 kız öğrenci zehirlenmiş ve hastaneye kaldırılmıştır. Birden fazla öğrencinin durumunun ağır olduğu bildirilmiştir. Kiti ilçesindeki Neswan Kiti okulun ve Shahrstan ilçesinin Chah Chah köyündeki bir başka ilkokulun olaydan etkilendiği belirtilmektedir. Zehirlenmelerin nedeni belli değildir ve yerel Taliban yetkililerinin henüz olaya ilişkin yorumda bulunmadığı bildirilmiştir. Son yıllarda, birçok vilayette benzer vakalar yaşanmıştır. Birleşmiş Milletler, ABD ve AB'nin, bu vakalara ilişkin soruşturma yürütülmesine yönelik çağrılarına rağmen Taliban hala herhangi bir soruşturma başlatmamış ve failer tespit edilmemiştir.

Medyada yer alan haberler, yakın zamanda ülke çapında çok sayıda faili meçhul cinayet işlendiğini aktarmaktadır. Bir adamın, Cüzcan vilayetinin başkenti Şibirgan'daki evinde, 15 silahlı adam tarafından vurularak öldürüldüğü söylenmektedir. Saldırının sorumluluğunu kimse üstlenmemiş, Taliban olaya

ilişkin yorumda bulunmamıştır. Bu, 9 Mayıs 2025 tarihinde bildirilen, çözülmemiş dördüncü cinayet vakasıdır. Aynı gün, sırasıyla Nengrehar, Nimruz ve Faryab vilayetlerinde de biri eski asker üç adamın benzer şekillerde hayatını kaybettiği belirtilmektedir.

Basında yer alan haberlere göre Gur vilayetindeki Taliban yetkilileri (Lal ilçesindeki Sahrak-e-Mahajerin ve Aludal), “Razi Organizasyonu” adlı bir STK tarafından yoksul ailelere dağıtılan para yardımının (aile başına tek seferlik 180 ABD Doları) yarısına, yeni bir yol yapımını gerekçe göstererek el koymaktadır.

- **Alman Federal Göç ve Mülteciler Dairesi (BAMF), İltica ve Göç Bilgi Merkezi Bilgilendirme Notları, 5 Mayıs 2025:**

https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/EN/Behoerde/Informationszentrum/BriefingNotes/2025/briefingnotes-kw19-2025.pdf?__blob=publicationFile&v=3

Sınır Tanımayan Gazeteciler’in yakın zamanda yayınlanan 2025 Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi’nde Afganistan, 180 ülke içerisinde 175. sırada yer almıştır. Uluslararası Af Örgütü’nün belirttiği üzere Taliban, Ağustos 2021 – Eylül 2024 aralığında en az 336 gazeteci ve basın çalışanını işkenceye ya da tehditlere maruz bırakmıştır.

Sivil Toplum Kuruluşları

- **Afganistan Gazeteciler Merkezi (AFJC), Gazne’de Baskı Artarken AFJC, Gözaltına Alınan Gazeteci Soliman Rahel’in Derhal Serbest Bırakılması Çağrısında Bulunuyor, 10 Mayıs 2025:**

<https://afjc.media/english/index.php/news/inside-afghanistan/souht-east/ghazni/afjc-urges-immediate-release-of-detained-journalist-soliman-rahel-amid-rising-repression-in-ghazni>

Güvenlik gerekçesiyle isimsiz kalma talebinde bulunan yerel kaynaklara göre Rahel, 5 Mayıs 2025 saat 19:00 civarında, İstihbarat Genel Müdürlüğü (GDI) yetkilileri tarafından Gazne’de tutuklanmıştır. Bazı raporlar, Rahel’in bölge sakinlerinin yaşadığı ekonomik zorluklar dahil olmak üzere sosyal sorunlara değinen yakın tarihli Facebook paylaşımlarının gözaltına alınmasına yol açmış olabileceğini ileri sürmektedir. Fiili yetkililerin, halkın karşılaştığı zorluklar üzerine yorumları kışkırtıcı ya da istikrarı sarsıcı olarak nitelendirdiği bildirilmektedir. Gazni’deki fiili yetkililer, Rahel’in tutuklanmasına ilişkin henüz bir açıklamada bulunmamıştır.

Olay, Afganistan’da gazetecilere karşı yakın zamanlı bir baskı dalgasının ardından yaşanmıştır. Bu olaylar arasında, Khoshhal Radio’nun eski direktörü Hekmat Aryan’ın, Eylül 2024’te tutuklanarak Taliban karşıtı propaganda suçundan bir ay hapis cezasına çarptırılması öne çıkmaktadır. Cezasını çekmesini takiben serbest bırakılmıştır. Rahel, geçtiğimiz hafta tutuklanan dördüncü gazetecidir. Söz konusu diğer üç gazeteci, 5-6 Mayıs 2025 tarihleri arasında Talukan’da (Tahar vilayeti) gözaltına alınmıştır.

- **Afganistan Gazeteciler Merkezi (AFJC), AFJC, Tahar Vilayetinde Gazetecilerin Gözaltına Alınmasını Kınadı ve Derhal Serbest Bırakılmaları Çağrısında Bulundu, 8 Mayıs 2025:**

<https://afjc.media/english/index.php/news/inside-afghanistan/north-east-province/takhar/afjc-condemns-detention-of-journalists-in-takhar-province-and-calls-for-immediate-release>

5 Mayıs 2025 tarihinde, Ariana News TV muhabiri Nasratullah Ibrahimi ve serbest gazeteciler Munir Hadaf ile Asadullah Timur, vilayet başkenti Talukan’da gözaltına alınmıştır. Gazetecilere yakın kaynaklara göre Hadaf ve Timur, saat 21:00 civarında gözaltına alınmıştır. Ibrahimi’nin, meslektaşlarının tutuklanması hakkında bilgi almak üzere fiili emniyet müdürlüğüne gitmesi üzerine tutuklandığı bildirilmiştir. Güvenlik endişeleri nedeniyle isimsiz kalmayı talep eden yerel bir kaynak,

gözetilerin gazetecilik faaliyetleriyle bağlantılı gibi görüldüğünü belirtmiştir. Ancak yerel makamlar tarafından söz konusu gözetilere ilişkin bir açıklama yapılmamıştır.

- **Afganistan Gazeteciler Merkezi (AFJC), *Canlı Varlıkların Görsellerini Yayınlama Yasağı Pencşir Vilayetinde de Yürürlüğe Girdi, Yasağın Uygulandığı Vilayet Sayısı 18 Oldu*, 4 Mayıs 2025:**

<https://afjc.media/english/index.php/news/inside-afghanistan/kabul-region/panjshir/ban-on-publishing-images-of-living-beings-expands-to-panjshir-province-increasing-total-affected-provinces-to-18>

Pencşir vilayeti fiili yetkilileri, canlı varlıkların görsellerinin yayınlanmasını vilayet çapında resmi olarak yasaklamıştır. Söz konusu yasağın uygulamada olduğu vilayet sayısı 18’e çıkmıştır. Afganistan Gazeteciler Merkezi (AFJC), bu yasaktan dolayı derin endişe duyduklarını belirterek yasağın, medya faaliyetlerini ciddi ölçüde etkileme ve kamunun bilgiye erişimini kısıtlama olasılığını vurgulamıştır.

Pencşir fiili valisi Mohammad Agha Hakim, yaptığı bir açıklamada kanunun vilayette uygulanmasını sağlamaktan sorumlu komitelerin kurulacağını ve kanunu ihlal edenlerin yasal yaptırımla karşı karşıya kalacağını açıklamıştır. Güvenlik gerekçesiyle isimli kalmayı talep eden Pencşirli yerel bir gazeteci, yasağın resmi olarak uygulanmasının, vilayette medya faaliyetlerini ve bilgiye erişimi daha da kısıtlamasının beklendiğini belirtmiştir. Pencşir, milli radyo ve televizyon vilayet dairesinin yanı sıra özel radyo istasyonu Kechken’e ev sahipliği yapmaktadır.

Medya

- **British Broadcasting Company (BBC), *Taliban, kumar olasılığı nedeniyle satrancı yasakladı*, 11 Mayıs 2025:**

<https://www.bbc.com/news/articles/cr78nkg548lo>

Afganistan’ın Taliban hükümeti, oyunun kumar amacıyla kullanılabileceği endişesiyle bir sonraki emre kadar satrancı yasaklamıştır. Yetkililer, oyunun İslami kanunlara uygunluğuna karar verilene kadar süresiz olarak yasaklandığını belirtmiştir. Satranç, Taliban tarafından yasaklanan en son spordur. Kadınların ise spor yapması tamamen yasaktır. Ülke yönetimini Ağustos 2021’de ele geçiren Taliban, İslam hukukuna yönelik katı yorumunu yansıtan kanunlar ve düzenlemeleri kademeli olarak uygulamaya koymuştur.

- **The Guardian, *‘Herkesin önünde kırbaçlandık’: Üç kadın, Taliban tarafından kırbaçlandı*, 6 Mayıs 2025:**

<https://www.theguardian.com/global-development/2025/may/06/afghanistan-taliban-sharia-law-mahram-women-flogging-public-moral-crimes-guardians>

Üç Afgan kadın, Taliban tarafından “ahlak suçları” ile suçlandıktan sonra hakla açık şekilde vahşice kırbaçlanmalarına ilişkin The Guardian’a ve Afgan haber ajansı Zaman’a konuşmuştur. Üç kadın da cezalandırılmadan önce, söz konusu ahlak suçları iddialarına dair itirafta bulunmaya zorlandıklarını belirtmiştir.

Mahkeme kayıtlarına ve basında yer alan haberlere göre Taliban’ın 2021 yılında ülke yönetimini ele geçirmesinden bu yana, en az 200’ü kadın olan 1000’den fazla kişinin halk önünde kırbaçlanarak küçük düşürüldüğü bilinmektedir. Asıl sayının çok daha yüksek olması olasıdır. Kırbaçlanan arasında, mahrem görevi görece yakın bir erkek akraba eşlik etmeden evden çıkma ya da akrabası olmayan erkeklerle konuşurken görülme gibi eylemlerin de kapsamında girdiği “ahlaki suçlar” işlemekle suçlanan kadınlar da bulunmaktadır.

- **Reuters, Rusya, Taliban'ın Afganistan'ta IŞİD'le savaşmasına yardım edeceğini söyledi, 2 Mayıs 2025:**

<https://www.reuters.com/world/russia-says-it-will-help-taliban-fight-islamic-state-afghanistan-2025-05-02/>

Moskova'nın Afganistan özel temsilcisinin Cuma günü aktarılan ifadelerine göre Rusya, Irak-Şam İslam Devleti'nin (İŞİD) Afganistan koluna karşı savaşta Taliban'a yardım edecektir. Rusya'nın eski Afganistan büyükelçisi Zamir Kabulov, Irak-Şam İslam Devleti – Horasan Vilayeti'ni (İŞİD – Horasan Vilayeti), Moskova ve Kabul'un "ortak düşmanı" olarak tanımlamıştır.

ABD liderliğindeki kuvvetlerin, 20 yıllık savaşın ardından Afganistan'dan bir karmaşa içerisinde geri çekilmesini takiben Ağustos 2021'de ülke yönetimini ele geçiren Taliban hükümetini henüz hiçbir ülke tanımamaktadır. Ancak Rusya, Taliban hükümetini tanımaya yönelik bir adım olarak Taliban'ı, 2003 yılında eklediği terör örgütleri listesinden çıkarmıştır. Kabulov'un yorumları, Moskova ile geçtiğimiz yıl Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in, terörle mücadelede Rusya'nın "müttefiki" olduğunu belirttiği Kabul arasındaki ilişkilerde, son yıllarda yaşanan dramatik değişimi gözler önüne sermektedir.

Araştırma Kurumları

- **Raoul Wallenberg Enstitüsü (RWI), Afgan Kadınların Şiddet Deneyimine ve Adalete Erişimlerine Yakın Bakış, 30 Mayıs 2025:**

<https://rwi.lu.se/publications/highlighting-afghan-womens-experiences-of-violence-and-access-to-justice/>

Taliban'ın, Ağustos 2021'de Afganistan yönetimini ele geçirmesi ve takiben Taliban Fiili Yönetim Makamı'nı kurmasının ardından ülkede bir zamanlar kadınlar için bir ölçüde güvenlik ağı sağlayan yasal ve sosyal yapılar çökmüştür ve mevcut belirsizlik ortamında, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet mağdurlarının haklarından faydalanabilecekleri yeterli düzeyde hukuki yol bulunmamaktadır. Kadın sığınma evlerinin ve Kadın İşleri Bakanlığının kapatılmasının ardından pek çok şiddet mağduru kadın, istismara maruz bırakıldıkları evlerine dönmek zorunda kalmıştır. Bir kısmı, başka seçenekleri olmadığı için Pakistan'a ve İran'a kaçmıştır ve bu kadınların bazıları sınırdan geçebilmek, güvenliğe ulaşabilmek ve saklanabilmek için fuhuş yapmak zorunda kalmıştır. Kaçamayan kadınların bir kısmı aileleri tarafından zorla evlendirilmiş ya da namus cinayetlerinin kurbanı olmuştur. Yönetimin Taliban'a geçmesi öncesinde hukuki sorunları bulunanlar ise davalarının mahkemelerde beklemesi ve sorunlarının çözülmemesiyle bir belirsizlik içerisinde kalmıştır.

Mevcut olarak, kadınlara karşı hangi şiddet eylemlerinin suç sayıldığı, kadınların medeni kanun ve ceza hukuku kapsamında ne tür yollara başvurabileceği, şikâyet süreçlerinin neler olduğu, kadınların şikâyetlerini alma ve yönlendirme yetkisinin kimse olduğu ya da kadınların yasal danışma ve temsil haklarının neler olduğu belli değildir. Belirsizliğini koruyan diğer hususlar arasında hükmün belirlenmesi, cezalandırma, yeniden entegrasyon ve aklar da yer almaktadır. Aynı zamanda, kadın avukatların bulunmaması, şiddet mağdurlarını hassas ve destekten yoksun bir konumda bırakmıştır. STK'lar adalete giden alternatif yollar sunmaya çalışsa da Taliban Fiili Yönetim Makamı'nın kısıtlayıcı politikaları bu girişimleri baltalamaktadır.

Başta aile ortamında olmak üzere kadınlara karşı şiddetin yaygınlığı, yoksulluk, güvensizlik, toplumsal cinsiyet eşitliği, geçim kaynaklarının kaybı, eğitime erişememe, işsizlik ve cezasızlık (zararlı gelenekler ve hesap verebilirlik bulunmaması dolayısıyla şiddetin normalleşmesi) gibi unsurlar nedeniyle artmıştır. Ekonomik durum ve mağdurlara yönelik hizmet eksikliği, hareketliliğe getirilen yasak ve mahrem zorunluluğu gibi kadın düşmanı politikalar, ayrıca devlet kurumlarının kapasitesinin kısıtlı

olması, kadınların korumaya erişimini neredeyse imkansız hale getirerek pek çoğunu çaresiz bırakmaktadır.

- **Raoul Wallenberg Enstitüsü (RWI), *Afganistan'ın Kadın Koruma Merkezlerinde 2021 Sonrası Gerçeklikleri Gün Yüzüne Çıkarmak: Sosyo-Politik Değişimler İçerisinde Zorlukların Üstesinden Gelmek*, 30 Mayıs 2025:**

<https://rwi.lu.se/publications/unveiling-the-post-2021-realities-within-womens-protection-centres-in-afghanistan-navigating-challenges-amid-socio-political-shifts/>

Kadın Koruma Merkezlerinin aniden kapatılması, bu kapatmaların toplumsal cinsiyete dayalı şiddet mağdurları üzerindeki etkisi ve Taliban'ın, Ağustos 2021'de Afganistan'ın kontrolünü ele geçirmesinin ardından sivil toplum ve donör kuruluşlarının ülkeden çekilmesinin etkileri üzerine bir araştırma yürüten çalışma, Kadın Koruma Merkezlerinin kapatılmasının temelinde siyasi değişimlerin, azalan maddi desteğin ve kötü yönetimin yattığını ortaya koymaktadır. Tahliye ve yeniden entegrasyon sürecine dair kafa karışıklığı, gecikme ve kötü yönetim anlatıları, mağdurların nasıl bir muameleye maruz bırakıldığına ilişkin sorulara yol açmaktadır. Yeniden entegrasyona dair resmi planların oluşturulmaması ve kadın mağdurların aceleyle uzak akrabalarına, yerel yetkililere ya da gerekli eğitime sahip olmayan bakım sorumlularına teslim edilmesi, bir aciliyet ve kriz hissiyatına yol açmıştır. Bir kısmı ne yapacağını bilememiş ve bir kısmı da güvenlik kisvesi altında yabancılarla ya da Taliban üyeleriyle evlenmek zorunda bırakılmıştır. Kadın Koruma Merkezlerinin kapatılması, mağdurların yeniden travmatize olmasına ve pek çok merkez çalışanının onurunun zedelenmesine yol açmıştır. Mağdurlar, travmalarıyla tek başlarına mücadele etmek zorunda bırakılmıştır. Bir kısmı zorla çalıştırılmış ya da evlendirilmiştir. Baskılara katlanamayanlar ise intihar etmiştir. STK'ların takip gerçekleştirmediği bu ortamda ortadan kaybolanlar da bulunmaktadır. Mağdur beyanlarına ciddi düzeyde umutsuzluk, korku ve derin bir ihanet hissi hakimdir. Toplum tarafından damgalanma, bu yaraları daha da derinleştirmiştir. Topluluklarına geri dönen mağdurlar, şiddete göğüs geren cesur kadınlar olarak değil, onursuz ve isyankar kişiler olarak görülmüştür. Pek çoğu, aileleri tarafından reddedilmiştir. Toplulukları tarafından dışlanmışlardır. Bir kadının değerinin genellikle aile itibarına bağlı olduğu ataerkil toplumlarda, mağdurlar genellikle dışlanmaktadır.

Çalışma ayrıca, hesap verebilirlikte büyük eksiklikler olduğunu, eski Afganistan İslam Cumhuriyeti hükümetinin, uluslararası donörlerin ve STK'ların (uygulayıcı ortaklar) etkin bir planlama ya da koordinasyon yürütmediğini, bunun sonucunda da mağdurların ve kadınların ihtiyaç duyduğu destek çerçevelerinin başarısız olduğunu ya da çöktüğünü ortaya koymaktadır.

- **Raoul Wallenberg Enstitüsü (RWI), *"Bizi Kandırıyorlar": Taliban Hükümü Altındaki Hazaristan'da Göçebe-Yerleşik Toplum Arazi Çatışması ve İnsan Haklarına Etkileri*, 30 Mayıs 2025:**

<https://rwi.lu.se/publications/throwing-dust-in-our-eyes-nomadic-sedentary-land-conflict-in-h/>

Yerleşik Hazaralar ve göçebe Kuchi toplulukları arasında, Afganistan'ın "Hazaristan" adıyla bilinen merkez dağlık bölgelerinde devam eden arazi anlaşmazlıkları uzun ve karmaşık bir geçmişe sahiptir. Bu anlaşmazlık, genellikle birbiriyle çelişen tarihsel anlatılar ve taraflı devlet müdahaleleriyle şekillenmiştir. Taliban'ın ülke yönetimini yeniden ele geçirmesinden bu yana, hayvancılıkla uğraşan göçebe topluluğun arazi sahipliği iddialarının artmasıyla, otlak arazilerine erişime dair gerginliklerin yükselmesiyle ve yerleşik Hazara topluluklarına yönelik zorla tahliye ve yerinden edilme vakalarıyla çatışmalar yoğunlaşmıştır.

Araştırma, Taliban hükümü altında, Hazaristan'da araziye ve suya erişimden kaynaklanan gerginliğin arttığını ortaya koymaktadır. 2021 yılından bu yana, göçebelerin Hazaristan'a erişiminin artması, aşırı otlatma ve bölge halkının hasatlar dahil olmak üzere mülklerinin tahribatına yol açmıştır. Göçmenlerin,

arazi sahipliği iddialarında da artış yaşanmıştır. Bazı vilayetlerde, göçmenler bazı köylerin toprak kontrolünü tamamen ele geçirmiştir. Göçmenlerin sahiplik iddialarının dayanağı genellikle Hazaraların meşruluğunu tanımadığı tarihi fermanlardır. Bölgede göçmen varlığının artmasıyla, geçimlerinin bağlı olduğu otlak arazilerinde aşırı otlatma, otlak ve tarım kaynaklarının hasar alması, atalarından kalma evlerini ve arazilerini kaybetme ve genel güvenlik sorunundan endişe duyan yerleşik nüfusla gerginlikleri de tırmandırmıştır. Geçmiş vahşet olaylarının anıları ve süregelen yerinden edilme, Hazaraların mülksüzleştirilmenin devam etmesi ve toprak kayıplarının artması endişelerini yoğunlaştırmıştır. Yıllar içerisinde erişimlerinin haksız şekilde engellendiğini iddia eden göçbelerin bakış açısına göre ise tarihi fermanlar doğrultusunda kendilerine ait olan otlak arazilerini geri almaktadırlar.

Rapor, Taliban’ın bu anlaşmazlığa yaklaşımının durumu daha da kötüleştirdiğini vurgulamaktadır. Taliban, çeşitli yöntemler benimsemiştir. İlk olarak, Bamyân, Vardak ve Gazne’de üç anlaşmazlık çözüm komisyonu kurmuştur. İkinci olarak, bazı vakaları genellikle komisyon olarak anılan geçici yapılar aracılığıyla ele almış ve bu süreçler, geleneksel musaliha süreci şeklinde yürütülmüştür. Üçüncü olarak, kaymakam ve valiler dahil olmak üzere yerel yetkililerce alınan kararlar uygulamaya konmuştur. Dördüncü olarak ise bazı vakalar, yerel mahkemelere yönlendirilmiştir. Etkilenen nüfus gruplarıyla gerçekleştirilen görüşmeler ve ikincil veriler, söz konusu mekanizmaların aldığı kararların genellikle tarafsızlıktan, şeffaflıktan ve adaletten uzak olduğunu ortaya koymaktadır. Örneğin, görüşülen kişiler, yerel Taliban yetkililerin her iki tarafın da eşit biçimde ve adil bir sürece kendi istekleriyle dahil olması yerine köylüleri karar verme süreçlerine katılmaya zorlamak için musaliha kisvesi altında köyün yaşlılarını ve önde gelenlerini sıklıkla tutukladığını, üstlerinde haksız nüfus kullandığını belirtmiştir. Bu durum, köylülerin güvensiz hissettiği ve kendilerini ifade ederek haklarını koruyacakları bağımsızlıktan yoksun bırakıldıkları bir korku ortamı yaratmıştır. Ek olarak valiler, köylüleri çeşitli kararlara tabi tutmuşlar, bu kararların alınış sürecine dair hiçbir bilgi paylaşmamışlardır. Bunun yanı sıra, Bamyân komisyonunda, Hazara üyelerin diğer komisyon üyeleri tarafından hazırlanan ve köylülerin toprak kaybetmesine yol açan kararları imzalamaları için tehdit edildikleri ve Hazara üyelerin, komisyonun taraflı karar sürecini protesto etmek amacıyla komisyondan çıktığı bildirilmiştir.

Rapor, bu durumun insan hakları ihlallerine ve köylülerin orantısız biçimde etkilenmesine yol açtığını tespit etmektedir. Köylülerin maruz bırakıldığı hak ihlalleri arasında araziden mahrum bırakılma, zorla tahliye ve yerinden edilme, haraç, öldürme ve keyfi gözaltı vakaları bulunmaktadır. Bu ihlaller, Taliban’ın da dahiliyeti ya da desteğiyle gerçekleşmiştir. Taliban’ın, köylüleri evlerinden ve arazilerinden zorla tahliye ederek yerinden edilmeye yol açtığı pek çok olay yaşanmıştır. Bildirilen keyfi gözaltı vakalarının çoğunda yerel Taliban yetkililer, köylüleri “müzakereye” zorlamak ve kararlara uymalarını sağlamak amacıyla gözaltını bir araç olarak kullanmıştır. Görüşülen Hazaralar, Taliban’a güvenmediklerini vurgulayarak şikayetlerinin genellikle yok sayıldığını ve görmezden gelindiğini ifade etmiştir. Şikayette bulunan bazı kişilerin gözaltına alması, köylülerin daha fazla yaptırımla karşılaşmamak adına sorularının çözümleri için Taliban’a başvurmaktan kaçınmasına yol açmıştır. Hazaristan’da devam eden arazi anlaşmazlıklarının daha fazla yerinden edilmeye, ekonomik sömürüye ve yerleşik toplulukların arazilerini kaybetmesine yol açma riski bulunmaktadır. Mevcut durumun, köylülerin mülklerini kaybetmeye devam etmesi ve ülke içinde ya da komşu İran ve Pakistan’a göç etmesi (bu ihtimal, pek çok Hazarayı korkutmaktadır) dolayısıyla demografiyi değiştirme ve Hazaraların atalarından kalan topraklarına erişme ve bu toprakları kontrol etme kapasitesini baltalama ihtimali söz konusudur. Bunun yanı sıra, Taliban’ın taraflılık, zorlama ve adaletsizlikle gölgelenen yaklaşımı da ayrımı, güven sorununu ve köylüler ile göçbeler arasında güvensizlik hissiyatını daha da derinleştirme olasılığı teşkil etmektedir.

- **Afganistan Analysts Network (AAN), *Kadınlar için Ayrılık Kapısı Kapalı*: Emirlik hükmü altında kadınlar ve boşanma, 30 Mayıs 2025:**

<https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/rights-freedom/the-doors-to-seperation-are-closed-for-women-women-and-divorce-under-the-emirate/>

Afgan kadınlar için boşanmak her zaman zor olmuştur. Ancak İslam Emirliği’nin yeniden kurulmasından bu yana kadınlar için eşlerini boşamak neredeyse imkansız hale gelmiştir. Yeni makamların yönetimi altında, sadece Sünni Hanefi şeriat hukuk sistemi geçerli sayılmaktadır ve kadınların boşanmasına olanak tanıyan pek çok yasal düzenleme artık yürürlükte değildir. 1970’lerde yürürlüğe giren mevzuat, kadınların Maliki fikhî doğrultusunda belirli şartları karşılaması halinde devlet mahkemelerinden tafriq adlı ayrılık belgesini almasına olanak tanımaktaydı. Uygulamada ise bu durum oldukça nadir görülmüş ve eşinden boşanmaya çalışan kadınlar kendilerini, aileleri ve toplulukları tarafından dışlanmış vaziyette bulmuştur. Kuran’ın müzakere yoluyla uzlaşma yönündeki emri doğrultusunda, boşanmak için devlete başvuran az sayıda kadına da topluluklarına dönerek sorunlarını çözmeleri tavsiye edilmiştir. Topluluklar tarafından arabuluculuk, 2001’in ardından da en sık başvurulmuş yol olmaya devam etmiş olsa da Afgan şehirlerinde, devlet sistemi içerisinde boşanma davası açan kadınların sayısı artmıştır. Ancak, Taliban’ın ülke yönetimini yeniden ele geçirmesiyle, Cumhuriyet dönemi mevzuat askıya alınmıştır. Emirlik, Hanefi fikhîni kanunun tek kaynağı olarak ilan etmiş ve Yüksek Mahkeme, kadınların tafriq ayrılıklarına başvurmasını sağlayan tüm düzenlemeleri yürürlükten kaldırmıştır.

Afganistan Analysts Network’ten (AAN) Rama Mirzada ve konuk yazar Letty Phillips, söz konusu değişiklikler hakkında beş kadın ve dört erkek avukatla konuşarak bu değişikliklerin, Emirlik hükmü altında eşlerinden ayrılmak isteyen kadınlar için ortaya koyduğu endişe verici tabloyu açığa çıkarmıştır. AAN’nin görüştüğü avukatlar, Taliban ülke yönetimini ele geçirdiğinden beri kadınların eşlerinden ayrılmasının çok daha zor bir hal aldığı konusunda hemfikir olmuştur. Avukatların hiçbiri, yönetim değişikliğinden bu yana hiçbir tafriq davasının başarılı olmadığını ve tafriq uygulamasının artık yasaklandığını düşündüklerini belirtmiştir. Uygulamada, Emirlik’in yalnızca Hanefi fikhî doğrultusunda boşanmaya izin verdiği görülmektedir. AAN, Yüksek Mahkeme’nin 7 Nisan 2024 tarihinde Host vilayet mahkemesine gönderdiği, “tafriq, 19 No’lu Genelge doğrultusunda bir sonraki emre kadar askıya alınmıştır, ifadesine yer vererek tafriq uygulamasının kaldırıldığını doğrulayan bir mektubu incelemiştir. Dolayısıyla, kadınların başvurabileceği üç boşanma yolu kalmıştır: Eşiyle khul (müzakere edilerek varılan maddi anlaşma) anlaşmasına varabilir, doğumunun üzerinden 90 ila 120 yıl geçmiş eşinin ortadan kaybolması ve öldüğünün kabul edilmesi halinde boşanma davası açabilir ya da eşinin, iktidarsızlık dahil olmak üzere tedavisi mümkün olmayan bir hastalığı olması halinde boşanma talep edebilir. Sonuç olarak, Emirlik yönetimi altında mevcut boşanma yollarına başvurabilmek için kadınların, ciddi engelleri aşması gerekmektedir. İlk olarak, çoğu Afgan kadın boşanmaya ilişkin Hanefi düzenlemelerine, kendi haklarına ve mahkemelerin, kanunu uygulayış biçimine dair bilgi sahibi değildir. Avukatlar, Cumhuriyet hükümetleri döneminde istikrarsız ve yetersiz olsalar da kadınlar için mevcut olan hizmetlerin ve desteğin ellerinden alınması nedeniyle durumun daha da kötüleştiğini belirtmektedir.

Kadınların, eşlerinden boşanmaları halinde kanunlara, maddi imkanlarına ya da kendileri için mevcut desteğe bakılmaksızın maruz bırakıldıkları aşırı utanç ve damgalanma, evliliklerini bitirmek isteyen kadınların önündeki en büyük engel olmuştur. AAN’nin görüştüğü kişiler, sadece İslam Emirliği yönetiminde kadınların eşlerinden ayrılmasını neredeyse imkansız kılan kanun değişikliklerini değil, aynı zamanda kadınların eşlerini terk etmesini pek çok kişi için tahayyül edilemez kılan son derece eski adetleri ve sosyal gelenekleri de kabul etmek zorunda kalmıştır. Afganistan’da çoğu hane için oğullarının evlenmesi, hayatlarında yapacakları en pahalı yatırımdır. Damadın ailesinin genellikle

yüksek miktarda gelin parası (gelinin babasına ödenmektedir) yanı sıra geline, şeriatın zorunlu kıldığı mehir parası ödemesi ve görkemli düğün törenlerinin kendilerine düşen payını ödemesi gerekmektedir. Hem erkek hem de kadın için evliliği bitirmek, pek çok toplulukta büyük bir utanç kaynağıdır ve boşanma olayları neredeyse duyulmamış bir şeydir. Kadınlar, evli kalmaya yönelik baskıya daha yoğun bir şekilde maruz bırakılmaktadır.

Komşu Ülkelerdeki Afganların Durumu, Sınır Ötesi Hareketler ve Gelişmeler

Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar

- **Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), *İran-Afganistan: Afgan Mültecilerin İran'dan Geri Dönüşleri (20 Mayıs 2025 itibarıyla), 22 Mayıs 2025:***

<https://data.unhcr.org/en/documents/download/116506>

23 Şubat 2025 tarihinde, İran Hükümeti, nüfus sayımı fişlerinin süresinin 20 Mart 2025 sonrası için uzatılmayacağını duyurmuştur. 20 Mart 2025 tarihinin ardından, nüfus sayımı fişi sahiplerine belgesiz yabancılarla aynı statüde kabul edilecekler ve sağlık hizmetlerine, emlak işlemlerine ve diğer kamu hizmetlerine erişimleri kesilecektir. Bu durum, Afganlara yönelik önceli politikalara kıyasla keskin bir değişime işaret etmektedir. Ancak, karma statülü aileler (ör. Amayesh/nüfus sayımı fişi sahipleri), Amayesh kartı sahiplerinin aile üyeleri, vizesinin süresi dolmuş ancak yeni bir vizeyle ülkeye girebilecek pasaport sahipleri, son tarihten önce yasal oturma izni alan çalışma izni ya da iş kimliği sahipleri, koruma değerlendirmesi için uluslararası kuruluşlara yönlendirilmiş eski Afgan hükümeti personeli ve ordu personeli ve İran'dan ayrılıp geçerli bir pasaportla geri dönen kişiler gibi belirli gruplar için istisnalar söz konusudur. 20 Mart 2025 tarihinden bu yana 287,200'den fazla kişi geri dönmüştür.

- **Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), *Pakistan-Afganistan: Geri Dönüşlere Yönelik Acil Durum Müdahalesi (20 Mayıs 2025 itibarıyla), 22 Mayıs 2025:***

<https://data.unhcr.org/en/documents/download/116533>

Nisan ayından bu yana, 203,000'den fazla Afgan, Pakistan'dan Afganistan'a geri dönmüştür. Nisan 2025'ten bu yana geri dönüşlerde çoğunluğu oluşturan belgesiz Afganları (%70), Afgan Vatandaş Kartı (ACC) sahipleri (%20) ve Kayıt Belgesi (PoR) sahipleri (%10) takip etmektedir. Mayıs ayında, geri dönen PoR sahiplerinin oranı %20'ye çıkmıştır. Nisan ayında, bu oranın %6 olduğu görülmüştür. Nisan ve Mayıs aylarında sınır dışı etmeler 38,700'e ulaşmış ve Nisan ayında, Eylül 2023'ten bu yana en yüksek aylık sınır dışı sayısı kaydedilmiştir. 1 Nisan'dan bu yana, yaklaşık 33,800 kişi tutuklanmış ve gözaltına alınmıştır. Tutuklama ve gözaltıların çoğunluğunun gerçekleştiği Pencap'ı Belucistan takip etmiştir.

Medya

- **Al Jazeera, *Evlerine geri dönen Afganlar, derinleşen bir insani krizle karşı karşıya, 23 Mayıs 2025:***

<https://www.aljazeera.com/gallery/2025/5/23/afghan-returnees-face-dire-challenges-amid-deepening-humanitarian-crisis>

Komşu ülkelerin, on binlerce Afganı ülkelerine geri dönmeye zorlamasıyla Afganistan'da derinleşen bir insani kriz yaşanmaktadır. Sadece Nisan ayında, 280,000'den fazla Afgan Pakistan ve İran'dan sınır dışı edilmiş ya da ayrılmaya zorlanmıştır. Pek çoğu ülkelere yoksul ve hayatlarını yeniden inşa etmek için acil yardıma ihtiyaç duyar halde varmıştır. Hikayeleri, ne kadar belirsiz bir gelecekle karşı karşıya olduklarını ortaya koymaktadır.

45 yaşındaki Ezatullah, yakın zamanda eşi ve yedi çocuğuyla, Torkham sınır kapısından Afganistan'a girmiştir. "Bize hemen gitmemizi söylediler," ifadelerini aktarmıştır. "Tüm eşyalarımız geride kaldı, her şeyimizi kaybettik. Artık hiçbir şeyimiz yok." Pakistan'da doğup büyüyen Ezatullah, hayatı boyunca Ravalpindi'de işçi olarak çalışmıştır. Şimdi ise işsizliğin ve yoksulluğun dramatik boyutlara ulaştığı, nüfusun yarısının hayatta kalabilmek için insani yardıma bel bağladığı ve kendisinin hiç tanımadığı bir ülkede ailesini desteklemek gibi muazzam bir zorlukla karşı karşıyadır.

İran ve Pakistan, uzun yıllardır bölgedeki 5.25 milyon Afgan mülteci ve sığınmacının büyük çoğunluğuna ev sahipliği yapmaktadır. Ancak, her iki ülkedeki ekonomik gerileme, Afgan topluluğuna karşı düşmanlığın artmasına yol açmıştır.

- **Radio Free Europe/Radio Liberty (RFE/RL), *Taliban'dan Kaçan Afgan Kadın Sporcular, Pakistan'da Yeni Zorluklarla Karşı Karşıya*, 21 Mayıs 2025:**

<https://www.rferl.org/a/afghanistan-women-athletes-pakistan-taliban/33415921.html>

Taliban'ın kısıtlamalarından Pakistan'a kaçan Afgan kadın sporcular, yoksulluk, spor tesisi bulunmaması ve göçmenlik statülerine ilişkin belirsizlik gibi bir dizi yeni sorunla karşı karşıyadır. Taliban'ın, Ağustos 2021'de ülke yönetimini yeniden ele geçirmesinin ardından kadınların ve kız çocuklarının spor yapmasını ve müsabakalara katılmalarını yasaklaması, çok sayıda sporcunun ülkeyi terk etmesine yol açmıştır. Pek çoğu, daha iyi fırsatlara erişebilecekleri ve kendi branşlarında spor yapmaya devam edebilecekleri umuduyla komşu Pakistan'a kaçmış, ancak burada daha fazla sorunla karşı karşıya kalmışlardır.

Üç yıl önce ailesiyle birlikte Pakistan'a gelen jujitsucu Roya Abbasi, ekonomik zorlukların ve spor tesisi bulunmamasının, hayatını zorlaştırdığını belirtmiştir. Göçmen statüsünde olması da işleri daha da kötüleştirmektedir. RFE/RL çatısı altında faaliyet gösteren Radio Azadi'ye, "Pakistan'da göç başvurumu kaydettireli üç yıl oldu ama dosyama ilişkin hala bir gelişme yok," ifadelerini aktarmıştır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'ne (UNHCR), Batılı bir ülkeye yerleştirilme başvurusunda bulunduğunu belirtmiştir.

Yasal Uyarı:

Mevcut derleme, Afgan vatandaşlarına yönelik mülteci statüsü belirlemeye ilişkin hususlarda UNHCR Türkiye tarafından toplanan menşe ülke bilgilerini (MÜB) derlemektedir.

Derleme kamuya açık bilgilere, çalışmalara ve yorumlara dayanmaktadır. Derleme açıklayıcı nitelikte olmakla birlikte ne kamuya açık alanda mevcut olan bilgilerin tamamını kapsamakta ne de insan hakları koşullarına ilişkin genel bir rapor olması amaçlanmaktadır. Rapor, herhangi bir bireysel mülteci talebinin esasları konusunda nihai değildir. Tüm kaynaklar alıntılanmış ve tamamıyla referans verilmiştir. Kullanıcılar, alıntı yapılan belgelerin tam metnine bakmalı ve başvurulardan kaynaklanan belirli araştırma konularına atıfta bulunarak kaynak materyalin güvenilirliğini, ilgililiğini ve güncelliğini değerlendirmelidir.